

- Leer leerlingen te controleren of ze hun leesdoel bereikt hebben. Het doel omzetten in een vraag die moet worden beantwoord, kan hierbij helpen. Bijvoorbeeld: Welke klimaten zijn er nu; wat zijn de kenmerken daarvan; en waar vinden we die klimaten?
- Leer leerlingen expliciet bij het lezen van zaakvakteksten leesstrategieën toe te passen. Gebruik in de Nederlandse les daarom ook zaakvakteksten. Stem dit af met de docent van het betreffende vak om er achter te komen wat bijvoorbeeld de geschiedenisdocent belangrijk aan deze tekst vindt (Knip & Janssen, 2011). Op deze wijze kunnen alle docenten van de zaak- en bètavakken het gebruik van de tekstaanpak die leerlingen bij Nederlands leren, stimuleren en ondersteunen (zie ook Ogg et al., 2000).
- Maak naast de oefeningen in de gebruikte methode, voor extra oefening gebruik van specifiek materiaal. Gebruik materiaal uit cursorische lesmethoden, zoals voor de onderbouw *Taalatelier Lezen* (Bakker-Rennes, Fennis-Poort & Hacquebord, 2007) of ideeën uit *Interventieprogramma Nederlands* (Steenbeek-Planting, Kleijnen & Verhoeven, 2006b). Ook *Nieuwsbegrip* kan gebruikt worden (www.nieuwsbegrip.nl).

7.4 Spelling

Leerlingen komen met zeer verschillende niveaus van spellingvaardigheid het voortgezet onderwijs binnen. Sommige maken zo goed als geen fouten meer, andere beheersen zeer elementaire categorieën nog niet. Het is daarom weinig zinvol leerlingen dezelfde stof aan te bieden. Daarbij is het aanbod aan spellingonderwijs sterk afhankelijk van het belang dat de sectie Nederlands aan correcte spelling hecht. Veel docenten vinden een leerling spellingvaardig als hij zonder het gebruik van hulpmiddelen een tekst zonder spelfouten kan schrijven. Zeer veel leerlingen – en niet alleen dyslectische leerlingen – kunnen dat niet en zullen dat slechts wat beter gaan doen, als docenten de oefentijd voor spellen drastisch uitbreiden. De vraag is echter, of dit gewenst is en of het (altijd) uit het hoofd correct spellen wel de doelstelling van het spellingonderwijs moet zijn. De sectie Nederlands zal daar een eenduidig oordeel over moeten hebben en een duidelijk standpunt over moeten innemen (zie Henneman, 2000; Van Peer 1987a; 1987b).

- Laat leerlingen ervaren waarom correcte spelling van belang is. U kunt bijvoorbeeld een tekst geven met veel spelfouten en vragen wat de leerlingen hiervan vinden. Veel spelfouten leiden af van de inhoud van de tekst.
- Leer leerlingen in welke omstandigheden een tekst geen spelfouten mag bevatten. In mailtjes naar klasgenoten zijn spelfouten niet zo erg, maar in een mail/brief naar de directie of in een sollicitatiebrief zijn spelfouten wel een probleem.
- Leer ze dat spelfouten onterecht in relatie worden gebracht met lage scholing en geringe intelligentie, maar dat ze daar wel rekening mee moeten houden. Een foutloze, goed verzorgde tekst toont dat de schrijver er aandacht aan besteed heeft.

- Leer leerlingen, met name zwakke spellers, wanneer het belangrijk is dat zij hun teksten door anderen laten corrigeren, als zij daar zelf onvoldoende toe in staat zijn.
- Leer leerlingen met welke hulpmiddelen je tot een tekst zonder spelfouten kunt komen:
  - laat leerlingen elkaars werk nakijken;
  - laat leerlingen elkaar vertellen hoe zij te werk gaan om moeilijke spellingen te onthouden;
  - vraag goede spellers om advies;
  - vraag de docent om advies;
  - gebruik regelkaarten;
  - gebruik de spellingcontrole op de computer.
- Geef inzicht in de opbouw van woorden (de morfologische structuur):
  - voor- en achtervoegsels worden altijd hetzelfde geschreven (bijvoorbeeld de spelling van het morfeem '-heid');
  - stammorfemen worden altijd hetzelfde geschreven: *scheiden* is met een korte *ei* en daarmee ook alle samenstellingen en afleidingen van *scheiden*: *scheidslijn*, *scheiding*, *scheidbaar*, *gescheiden*.
- Leer leerlingen spellingen onthouden door de uitspreken-wat-er-staatmethode (Schiffelers, Bosman & Van Hell, 2002). Deze strategie is effectief voor woorden met inconsistente klank-tekenkoppelingen. Bijvoorbeeld woorden als: *bagage*, *genre*, *fauteuil* en *manager*. Eerst wordt aangegeven hoe een woord moet worden gelezen. Daarna wordt leerlingen gevraagd hoe zij het woord zo kunnen uitspreken, dat zij de spelling gemakkelijker kunnen onthouden.
- Ga met de leerling na in welke categorieën en met welke woorden hij nog veel fouten maakt (Henneman, 2000; Kleijnen, 1992; Van Berkel, 2006).
- Bied leerlingen voor spellingcategorieën, liefst via computerprogramma's, extra oefenstof aan.
- Laat leerlingen samen (met u) ezelsbruggetjes bedenken (een voorbeeld: oplossing van een leerling: 'Een Ander Uitschelden' voor de volgorde van *-eau* in *bureau*).
- Ruim tijd in tijdens de les om de spelling na te kijken alvorens een onderdeel af te sluiten.
- Maak bij aanleren en gebruik van spellingregels gebruik van directe instructie (zie bijlage 19 *Directe instructie en rolwisselend leren*). Hierdoor wordt de transfer van de regels versterkt.